

Investigating the Primary School Students' Attitude Towards Older People in Izeh City, 2019: A Content Analysis of Children's Drawing

Razieh Aalipour¹, Yadollah Abolfathi Momtaz², Shahla Pakdaman³, Reza Faday Vatan⁴,
Hamidreza Asgari⁵, Nasibeh Zanjari^{6*}

1- Master of Science Student, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

2- Associate Professor, Iranian research center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

3- Associate Professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

4- Associate Professor, Department of Geriatric Medicine, School of Medicine, Iran University of Medical Science, Tehran, Iran.

5- Associate Professor, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

6- Assistant Professor, Iranian Research Center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Corresponding author: Nasibeh Zanjari, Assistant Professor, Iranian Research Center on Aging, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran.

Email: na.zanjari@uswr.ac.ir

Received: 2024/09/8

Accepted: 2024/09/30

Abstract

Introduction: Ageism develops from childhood, and examining children's attitudes towards old age can help in understanding the situation and planning for successful aging. Therefore, the aim of this study was to analyze the content of primary school students' paintings in Izeh city to determine their attitudes towards older adults.

Methods: The method of this study was quantitative content analysis. First, 145 students were selected by simple random sampling method in the ages of 6–12-year-old in Izeh city in 2019. Then, 284 elderly male and female characters drawn by these students were included in the study as the analysis unit. The Danowski checklist, the Tree diagram and descriptive statistics such as frequency and percentage, as well as inferential statistics such as Chi-square and multivariable logistic regression were used to analyze the data.

Results: The mean age of students was 9.28 (± 1.85). Analysis of students' drawings showed that although more than half of the drawings (69.4%) portrayed positive stereotypes the grandparents, 88.8% of students did not like getting old and only 23.4% of students had a positive view toward old age. Logistic regression findings showed that being a boy increased the probability of portraying elderly with negative stereotypes by 5 times (OR=5.620; CI=1.34-23.63) and with increasing age more negative stereotypes were observed in students' drawings (OR=1.50; CI=1.03-2.20).

Conclusions: Considering the increase of negative stereotypes among students with increasing age and also more negative stereotypes among boys, it is necessary to pay more attention to this issue in educational programming and intergenerational interventions at schools. Early intervention in childhood, can help prevent ageism in the future aging society of Iran.

Keywords: Illustration, Content analysis, Students, elderly, Attitude.

بررسی نگرش دانش آموزان مقطع ابتدایی نسبت به سالمندان در شهر ایزده، سال ۱۳۹۸: تحلیل محتوای نقاشی کودکان

راضیه عالی پور^۱، یدالله ابوالفتحی ممتاز^۲، شهلا پاکدامن^۳، رضا فدای وطن^۴، حمیدرضا عسگری^۵، نسیمه زنجری^{۶*}

- ۱- کارشناس ارشد، سلامت سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
- ۲- دانشیار، مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
- ۳- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.
- ۴- دانشیار، گروه طب سالمندی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
- ۵- دانشیار، گروه آناتومی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
- ۶- استادیار، مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: نسیمه زنجری، استادیار، مرکز تحقیقات سالمندی، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.
ایمیل: na.zanjari@uswr.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۷/۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۶/۱۸

چکیده

مقدمه: تبعیض سنی از دوران کودکی شکل می‌گیرد و بررسی نگرش کودکان به سالمندی می‌تواند به شناخت وضعیت و برنامه‌ریزی سالمندی موفق کمک کننده باشد. از این‌رو، هدف این مطالعه تحلیل محتوای نقاشی‌های دانش‌آموزان ابتدایی شهر ایزده در راستای تعیین نگرش آنان نسبت به سالمندان بود.

روش کار: این مطالعه به روش تحلیل محتوای کمی انجام شد. ابتدا ۱۴۵ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده در سنین ۶-۱۲ سال در شهر ایزده در سال ۱۳۹۸ انتخاب شدند و سپس ۲۸۴ شخصیت سالمند زن و مرد نقاشی شده توسط این دانش‌آموزان به عنوان واحد تحلیل وارد مطالعه شدند. برای تحلیل داده‌ها از چک‌لیست دانوسکی، نمودار درختی و آمارهای توصیفی مانند فراوانی و درصد و استنباطی مانند کای اسکوتر و رگرسیون لجستیک چندمتغیره استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین سنی دانش‌آموزان شرکت کننده در این مطالعه $(85/1 \pm 9/28)$ بود. تحلیل نقاشی‌های دانش‌آموزان نشان داد که هر چند بیش از نیمی از نقاشی‌ها $(69/4\%)$ با تصورات قالبی مثبت از پدر/مادربزرگ تصویرسازی شده بودند، اما $88/8$ درصد دانش‌آموزان علاقه‌ای به سالمند شدن خود نداشتند و فقط $23/4$ درصد آنان دیدگاه مثبت نسبت به سالمندی داشتند. یافته‌های رگرسیون لجستیک چند متغیره نشان داد که پسر بودن در مقابل دختر بودن ۵ برابر احتمال تصویرسازی با تصورات قالبی منفی را افزایش می‌دهد ($OR=5/62$; $CI=1/34-23/63$) و با افزایش سن تصورات قالبی منفی تری در نقاشی‌های دانش‌آموزان ($OR=1/50$; $CI=1/03-2/20$) مشاهده شد.

نتیجه‌گیری: باتوجه به افزایش تصورات قالبی منفی در دانش‌آموزان با افزایش سن و همچنین در میان پسران، ضروری است که در سیاست‌گذاری‌های محتوای آموزشی مدارس به این موضوع توجه شده و برنامه‌های مداخله‌ای بین نسلی صورت گیرد. همچنین با مداخله زودهنگام در سنین کودکی از تبعیض سنی در جامعه سالخورده آینده ایران پیشگیری شود. **کلیدواژه‌ها:** تصویرسازی، تحلیل محتوا، دانش‌آموزان، سالمند، نگرش.

مقدمه

امروزه به دلیل پدیده سالخوردگی جمعیت در جهان، مسائل سالمندی به یکی از مهم ترین موضوعات پژوهشی تبدیل شده است (۱). که دلیل آن توسعه ی اجتماعی-اقتصادی و افزایش امید زندگی و در نتیجه افزایش رشد جمعیت سالمندان نسبت به سایر گروه های سنی شده است (۲). به گزارش سازمان بهداشت جهانی، در سال ۲۰۱۹ جمعیت سالمندان ۶۵ ساله و بالاتر جهان ۷۰۳ میلیون نفر است و پیش بینی می شود که در سال ۲۰۵۰ دو برابر شده و به ۱٫۵ میلیارد نفر برسد. یعنی در آینده ۱۶ درصد جمعیت جهان، سالمند خواهد بود (۳). در ایران نیز به دنبال افزایش امید زندگی، ارتقا بهداشت و بهبود استانداردهای زندگی، کاهش مرگ و میر و اعمال سیاست کنترل مولید، میزان جمعیت سالمندان ایران در ۳ دهه اخیر از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵ از ۵٫۷ به ۹٫۳ درصد افزایش پیدا کرده است و پیش بینی می شود که در سال ۲۰۵۰ بیش از ۳۵ درصد جمعیت را سالمندان ۶۵ ساله و بیشتر تشکیل خواهند داد (۴).

هرچند سالمندی فرایند پیچیده ای است که به عنوان یکی از مراحل طبیعی تکامل انسان و حاصل فرسایش تدریجی ارگان-های حیاتی است (۵)، اما هم فرایند سالمند شدن و هم افزایش جمعیت در یک بافتار اجتماعی رخ می دهد که از خانواده تا جامعه را در برمی گیرد. این بافتار شامل نگرش ها، تفکرات قالبی و هنجارهای وابسته به سن می شود که رفتار اختصاصی برای هر سن را نسبت به سالمندان رقم می زند (۶). تصورات قالبی با گذشت زمان توسعه می یابند، از نظر شناختی ذخیره می شوند و سپس به عنوان پاسخی به نشانه ها یا موقعیت های اجتماعی یادآوری می شوند. تصورات قالبی، بر تعاملات اجتماعی تأثیر می گذارند و می توانند منجر به تبعیض سنی شوند (۷).

دیدگاه مناسب درباره سالمندی در افراد مختلف و گروه های سنی جامعه بسیار اهمیت دارد زیرا عدم وجود دیدگاه مناسب، باعث بی ارزشی و عدم احترام به فرد سالمند و جایگاه وی می شود که این موضوع می تواند منجر به کاهش اعتماد به نفس و افزایش وابستگی و عدم پذیرش فرد سالمند و افزایش سوءاستفاده و آزار فرد سالمند و در یک معنا کاهش کیفیت زندگی سالمندان شود. از این رو، ایجاد تصویر ذهنی مثبت از سالمند و مفهوم سالمندی در ذهن کودکان اهمیت به سزایی دارد زیرا هم دیدگاه کودک را نسبت به دوران سالمندی تغییر داده و سبب حمایت و حفظ حرمت

سالمندان در جامعه می شود و هم بر روی نگرش خود کودک (که سالمند آینده است) نسبت به خودش در دوران سالمندی تأثیر می گذارد. این تصویر ذهنی مثبت و یا منفی بر روی سلامت و بهزیستی جسمی و روانی در دوره سالمندی اثرگذار است. این موضوع به عنوان نظریه «تجسم یافتن» بیان شده است و نشان می دهد که رفتارهای بیرون از بدن مانند تصورات قالبی منفی یا مثبت در دوران کودکی با توجه به داستان ها، انیمیشن ها و رفتار مادر/پدر بزرگ ها می تواند در ذهن کودک نهادینه شده و بر جسم انسان در دوران سالمندی تأثیر گذارد و منجر به بیماری شود. (۸). پس ابتدا شناخت نگرش کودکان نسبت به سالمندان و مداخله موثر می تواند امری مهم در جامعه باشد. نگرش ها از ابتدای زندگی در خانواده و به تدریج در فرد شکل گرفته و با او هستند و به عنوان نیروهای نسبتاً پایدار، هدایت می شوند (۹). نگرش منفی و مثبت به سالمندی نیز از سنین کودکی شکل می گیرد و منجر به سوء رفتار یا احترام به سالمند در دوران جوانی می شود (۸، ۱۰).

پژوهش های اخیر درباره نگرش نسبت به افراد مسن نشان داده است در همه گروه های سنی نگرش به سالمندان تمایل به منفی است (۱۱، ۱۲). هیکلی و کالیش (۱۳) و جانتز و همکاران (۱۴) بیان کرده اند که در تفکر کلیشه ای کودکان پیرامون روند پیری، آسیب بالقوه ای وجود دارد و نیاز است که کودکان نگرش مثبت از افراد سالخورده داشته تا نسبت به سن و فرایندهای پیری خود در طول زندگی نیز احساسات مثبت داشته باشند. به دلیل اهمیت ماندگاری نگرش کودکان نسبت به افراد مسن، به نظر می رسد که شکل گیری نگرش کودکان و تأثیرات آن بر سایر نگرش ها در طول زندگی حیاتی است. همچنین نتایج مطالعات نشان داده است که تعصبات مبتنی بر سن در کودکان از سه سالگی وجود دارد (۱۵) و با پیام های اجتماعی و اقدامات فرهنگی تقویت می شوند (۱۶).

مطالعاتی که در حوزه نگرش کودکان به سالمندان انجام شده است در هر فرهنگ به نتایج مختلف مثبت و یا منفی رسیده اند. برای مثال یافته های مطالعه سیفلدت و همکاران (۹) نشان داد که کودکان افراد مسن را زشت و خسته و بیمار می دانند. یا در مطالعه ی لینخشتاین و سایرین (۱۷) سالمندی با ویژگی هایی مانند بیماری، چین و چروک و طاسی شناخته می شد.

در مقابل بعضی مطالعات نتایج متفاوت از نگرش بی طرفانه

حاضر نیز نگرش کودکان از مسیر نقاشی های آنان مورد بررسی قرار گرفته است.

با توجه به مطالبی که در بالا ذکر گردید، بررسی نگرش به سالمندی به خصوص در دوره های اولیه زندگی، فرصت برنامه ریزی بیشتر را فراهم می سازد و در صورت منفی بودن نگرش ها می توان در راستای تغییر آن ها گام های مهمی برداشت. همچنین با دانش بدست آمده از نگرش کودکان به سالمندی می توان مسیر پژوهش های مداخله ای در آینده را نیز مشخص ساخت تا از کسب و تثبیت الگوهای منفی در مورد روند سالمندی و تبعیض سنی در جامعه جلوگیری کرد. در نتیجه با توجه به اینکه نگرش کودکان در فرهنگ ها و سنین مختلف، نسبت به سالمندان متفاوت است و در ایران نیز خلاء مطالعاتی در حیطه بررسی نگرش و تصورات قالبی منفی و مثبت کودکان نسبت به سالمندان وجود دارد؛ از این رو هدف پژوهش حاضر بررسی تصورات قالبی منفی، مثبت و خنثی به تفکیک جنس و سن کودکان نسبت به سالمندان مرد و زن است.

روش کار

روش پژوهش حاضر تحلیل محتوای کمی نقاشی های کشیده شده از سالمندان توسط دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر ایزه در سال ۱۳۹۸ است. این مطالعه که به شکل مقطعی انجام شده است، جامعه پژوهش آن شامل کلیه دانش آموزان ابتدایی شهر ایزه در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ بود. ابتدا به شیوه تصادفی ساده، یک مدرسه دخترانه (مدرسه فرهنگیان) و یک مدرسه پسرانه (مدرسه شهید احمدی) در شهر ایزه انتخاب شدند. سپس تمام دانش آموزان مقاطع اول، سوم و پنجم (ابتدا-میانه و انتهاهای کودکی) این دو مدرسه که در کل ۱۴۵ نفر بودند، در این تحقیق شرکت کرده اند. در نهایت ۲۸۴ شخصیت سالمند از مجموع نقاشی های کشیده شده توسط دانش آموزان به عنوان واحد تحلیل وارد مطالعه حاضر شد. نقاشی برای گرفتن اطلاعات از کودکان نوعی روش خود گزارشی توسط کودک می باشد که محدودیت های دیگر ابزارها مثل مصاحبه را ندارد (۲۶). همچنین نقاشی تکنیکی است که فقط ویژگی هایی را جمع آوری می کند که می تواند به صورت گرافیکی نمایش داده شود و بازگوکننده تصاویر ذهنی می باشد (۲۷).

در این مطالعه برای جمع آوری داده ها، از چک لیست تحلیل تصاویر دانوسکی و همچنین نمودار درختی استفاده

یا مثبت نسبت به سالمندان در کودکان نشان دادند. از جمله در مطالعه نیومن و همکاران (۱۸) وقتی از کودکان سؤال شد که سالمندی را چگونه می بینند درصد کمی نگرش منفی داشتند. در همین راستا در مطالعه میشل (۱۹) وقتی از کودکان سؤال شد که سالمندان چه ویژگی هایی دارند هرچه کودکان معتقد بودند که آن ها ضعیف و مستعد بیماری هستند اما باور داشتند که ویژگی های شخصیتی مثبت بیشتری دارند. هیکی گزارش کرده است که تبعیض سنی نسبت به سالمندان در کودکان و نوجوانان ترکیبی از توصیفات مثبت و منفی است (۱۳). در مورد افزایش سن و تصورات قالبی نیز نتایج متفاوتی در تحقیقات مشاهده شده است که نیاز به بررسی دارد. در مطالعه منتیر و زبرویت (۲۰) مشاهده می شود که کودکان در دوران کودکی میانه (سنین ۶-۱۲ سال) نگرش مثبت تری نسبت به کودکان در اوایل کودکی (۶-۲ سالگی) دارند ولی با این حال نگرش منفی نسبت به بزرگسالان در سنین بلوغ (۱۷-۱۳ سالگی) افزایش می یابد. مطالعه گیلبرت و ریکتز (۱۵)، نیز نشان داد کودکان در اوایل کودکی (۲ تا ۶ سالگی) نسبت به کودکان میانه سال (۷-۱۲ سال) احساسات منفی بیش تری نسبت به افراد مسن دارند.

نگرش کودکان به سالمندان و شکل گیری آن از منابع متعددی مانند مصاحبه با کودک، کتاب های داستان و انیمیشن ها قابل بررسی است. اما نکته مهم این است که برای فهم و بررسی نگرش های کودکان نسبت به سالمندی نیاز است به کودکان اجازه دهیم که ارزش های خود پیرامون سالمند شدن و تصورات مثبت و منفی خود را به راحتی بیان کنند (۲۱). از طرفی چون درک و توانایی بیان کودکان به طور کامل توسعه نیافته است، قابلیت اطمینان پاسخ های آنان می تواند تحت تأثیر قرار گیرد (۲۲). برای سالیان متمادی روان شناسان از نقاشی های کودکان برای درک ویژگی های شخصیتی آن ها استفاده کرده اند (۲۳). و اخیراً از نقاشی و عکس ها به عنوان ابزاری برای استخراج واکنش های نگرشی نسبت به افراد مسن و سالخورده استفاده می شود (۹). کودک باید بتواند آنچه در دل دارد آزادانه بیان کند و نقاشی وسیله این بیان آزاد است و نقاشی اعضای خانواده دقیقاً راهی است که کودک می تواند احساسات واقعی خود را نسبت به آنها بروز دهد (۲۴). این نقاشی ها دنیای درونی کودکان را که نمایشی از تجربیات آن ها با خانواده هایشان است را منعکس می کند (۲۵). در مطالعه

شده است. چک لیست تحلیل تصاویر دانوسکی چک لیستی است که روایی آن در مطالعه افتخاری سال ۱۳۹۵ بررسی شده است. پایایی چک لیست از طریق ضریب فلیس و با استفاده از چهار ارزیاب که ۳۳ موضوع را بررسی کرده اند، انجام شد و مقدار آن ۷۳ درصد بود. این چک لیست شامل ۱۰ سؤال است که به بررسی ویژگی های دموگرافیک (مانند شخصیت سالمند، سن سالمند، جنس سالمند) خصوصیات فیزیکی (مانند وضعیت ظاهری صورت و چهره و بدن) و وضعیت روانی (مانند حالت روحی شاد و غمگین بودن) تصویر سالمند، پرداخته است (۸). چک لیست در پیوست ۱ آورده شده است.

سپس برای مشخص کردن ماهیت تصورات قالبی مثبت و منفی سالمندان نقاشی شده از نمودار درختی اشمیت مربوط به بررسی ساختار ادراک از سالمندان، استفاده شد. در این نمودار مشخص شده است که هر کلیشه ای جز کدام طبقه مثبت، منفی و خنثی می باشد. کلیشه های مثبت شامل (مهربان بودن، خوشحال بودن، سالم و فعال بودن) و کلیشه های منفی شامل (غمگین بودن، بی تحرک و کند حرکت بودن، غیرفعال بودن، فراموشکار، بد اخلاق، چاق، کثیف بودن و وضعیت بدنی ضعیف داشتن) و کلیشه های خنثی شامل (موی خاکستری، پوست چروک، دندان مصنوعی داشتن، کم شنوا، کم بینا و کم مو بودن) بود. در تحلیل با استفاده از نمودار درختی اگر تعداد خصوصیات منفی طراحی شده نسبت به خصوصیات مثبت طراحی شده بیش تر بود در کل شخصیت سالمند نقاشی شده در طبقه تصورات قالبی منفی در نظر گرفته می شد. و برعکس. در مواردی نیز که خصوصیات مثبت یا منفی سالمند نقاشی شده برابر بوده است و یا خصوصیات طبیعی سالمندی صرفاً کشیده شده است نقاشی خنثی در نظر گرفته شده است (۲۸). همچنین در چک لیست جمعیت شناختی جنس، سن، مقطع تحصیلی، تعداد پدربزرگ و مادربزرگ، دفعات ملاقات با آنان، دیدگاه کلی نسبت به سالمندی (تک سوالی خودگزارشی)، و علاقه به سالمند شدن خود (تک سوالی بلی / خیر) پرسیده شده است.

پژوهش حاضر با رعایت کامل مفاد کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی با کد اخلاق IR.USWR.REC.1396.121 مورد تایید و تصویب است. این مطالعه بدون حمایت مالی هیچ موسسه و سازمانی انجام شده است. بنا بر اظهار نویسندگان این

پژوهش حامی مالی و تعارض منافع ندارد. در این مطالعه پس از دریافت کد اخلاق از کمیته اخلاق دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، و دریافت مجوز از آموزش و پرورش استان خوزستان به مدارس منتخب مراجعه شد. از میان ۶۲ مدرسه شهر ایذه دو مدرسه به صورت تصادفی و به روش قرعه کشی انتخاب شدند. پس از دریافت فرم رضایت نامه والدین برای شرکت فرزندشان در این تحقیق که یک روز قبل از شرکت در مطالعه به کودکان تحویل داده شده بود، در ساعت درس نقاشی به دانش آموزان دوبرگه سفید (در سایز A4) داده شد و از هر دانش آموز در مقاطع اول و سوم و پنجم ابتدایی خواسته شد که یک نقاشی از سالمند زن (پیرزن) و مرد (پیرمرد) که در واقعیت می شناسند، با جزئیات و با استفاده از مداد و مدادرنگی در صورت تمایل طراحی کنند. زمان داده شده به کودکان محدود بوده و کودکان یک ساعت مجاز به نقاشی کشیدن بودند، در نهایت با هر کدام از دانش آموزان صحبت شده و از آنان خواسته می شد که نقاشی خود را توضیح بدهند که سالمندی را که طراحی کرده، در حال انجام چه کاری بودند. پس از جمع آوری نقاشی ها و توضیحات دانش آموزان در خصوص آن، محتوای نقاشی ها با استفاده از چک لیست تحلیل تصاویر دانوسکی و نمودار درختی مقاله استخراج و توسط نویسنده اول مطالعه که در کارگاه های تحلیل نقاشی های کودکان شرکت کرده و با راهنمایی روان شناس کودک تحلیل گردید. و مشخص شد که برای مثال سالمند زن و مرد طراحی شده رنگ مو و چین و چروک صورت و رنگ لباس به چه صورت است و همچنین شاد و یا غمگین طراحی شده است. در این مطالعه از آمارهای توصیفی مانند فراوانی و درصد و آمارهای استنباطی مانند کای اسکور و رگرسیون لجستیک با نرم افزار spss.23 استفاده شد.

یافته ها

از ۱۴۵ دانش آموز شرکت کننده در این تحقیق ۷۷ نفر را دختران (۵۳/۱٪) تشکیل می دادند. سن دانش آموزان در محدوده سنی کودکی (۶-۱۲ سال) و بر اساس مقاطع تحصیلی در ۳ دسته بندی مقطع اول (۳۰/۳٪)، سوم (۳۳/۸٪) و پنجم (۳۵/۹٪) بود.

اکثریت دانش آموزان، (۷۲/۲٪) دو مادربزرگ و ۴۴/۸ درصد دانش آموزان دو پدربزرگ داشتند. بیشتر دانش آموزان

راضیه عالی پور و همکاران

شامل هم نشینی و هم صحبتی با آن‌ها (۲۲/۸٪) یا کمک به آن‌ها در انجام کارهایشان (۳۱٪)، مانند کارهای منزل و خریده‌های بیرون از خانه و سپس وقت‌گزینی و بازی با آن‌ها (۱۸٪) بود.

(۵۱/۷٪) حداقل یکبار در هفته و ۲۶/۹ درصد نیز هر روز پدربزرگ یا مادربزرگ خود را ملاقات می‌کردند. بین افرادی که با پدربزرگ و مادربزرگ خود ملاقات داشتند، بیش‌ترین فعالیتی که در زمان دیدن آن‌ها انجام می‌دادند

جدول ۱. خصوصیات جمعیت شناختی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر ایزه

خصوصیات جمعیت شناختی/فردی	تعداد (%)	دیدگاه به سالمندی	تعداد (%)
هر روز	۳۹ (۹/۲۶)	خوب	۳۴ (۴/۲۳)
هر هفته	۷۵ (۷/۵۱)	نه خوب و نه بد	۲۰ (۸/۱۳)
هر ماه	۱۸ (۴/۱۳)	بد	۹۱ (۸/۶۲)
یک/ دو بار در سال	۱۲ (۲/۸)	مرگ	۲۸ (۳/۱۹)
هم‌صحبتی / هم‌نشینی (قصه‌گویی)	۳۳ (۸/۲۲)	ناتوانی جسمانی	۲۴ (۶/۱۶)
کمک به پدر/مادربزرگ	۴۵ (۰/۳۱)	عجیب و زشت شدن ظاهری	۶ (۲/۴)
وقت‌گزینی و بازی	۲۷ (۶/۱۸)	عزیز و مهم شدن	۱۴ (۷/۹)
عدم تعامل با آنها	۴۰ (۶/۲۷)	بدون نظر	۷۳ (۳/۵۰)
		بلی	۱۷ (۷/۱۱)
		خیر	۱۲۸ (۳/۸۸)

ظاهر را ذکر کردند. ۹/۷ درصد از دانش‌آموزان نیز خوب بودن دوران سالمندی را به دلیل عزیز و مهم شدن سالمندان در این دوران می‌دانستند. اکثریت دانش‌آموزان (۸۸/۳٪) علاقه‌ای به سالمند شدن نداشتند. اما تحلیل نقاشی‌های دانش‌آموزان که بیشتر از پدر/مادربزرگ خود کشیده بودند نشان داد که ۶۹/۴ درصد دارای تصورات قالبی مثبت، ۲۰/۸ درصد دارای تصورات قالبی خنثی و ۹/۹ درصد دارای تصورات قالبی منفی بودند.

همانگونه که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، ۶۲/۸ درصد دانش‌آموزان دیدگاه منفی نسبت به دوران سالمندی داشتند و فقط ۲۳/۴ درصد از دانش‌آموزان اعتقاد داشتند که دوران سالمندی خوب است. نیمی از دانش‌آموزان دلیلی برای دیدگاه خود ذکر نکردند. اما از دانش‌آموزانی که دلیل خود را ذکر کرده بودند به ترتیب ۱۹/۳ درصد از دانش‌آموزان بد بودن دوران سالمندی را به دلیل مرگ و ۱۶/۶ درصد به دلیل ناتوانی جسمانی و ۴/۲ درصد عجیب و زشت شدن

جدول ۲. خصوصیات سالمندان در نقاشی‌های دانش‌آموزان شهر ایزه

کلیشه‌های سالمندی	تعداد (%)	منفی	تعداد (%)	خنثی	تعداد (%)	مثبت	تعداد (%)
مهربان	۳۴ (۱۲)	غمگین	۱۳ (۶/۴)	فراموش کار	۱۱ (۴/۰)	موی خاکستری	۱۱ (۱/۲۶)
خوشحال	۷۶ (۱/۷۶)	بی تحرک	۱۰ (۹/۱۰)	وضعیت بدنی ضعیف	۳۶ (۷/۱۲)	پوست چروک	۷۲ (۲۵)
سالم	۹۷ (۲/۳۴)	حرکت کند	۱۷۹ (۶۳/۰)	بد اخلاق	۵ (۸/۱)	دارای دندان مصنوعی	۱۱ (۴/۰)
		غیرفعال	۳۱ (۹/۱۰)	چاق	۶ (۱/۲)	کم شنوا	۲ (۷/۰)
فعال	۶۱ (۵/۲۱)			کثیف	۲ (۷/۰)	کم بینا	۸۸ (۰/۳۱)
						کم مو	۱۱ (۸/۳)

کلیشه‌های منفی و خنثی مانند خصوصیات جسمانی (کند حرکت بودن (۶۳٪) و موی خاکستری (۲۶/۱٪)) بیشتر از سایرین اشاره شده است.

جدول ۲ نشان می‌دهد از بین خصوصیات کلیشه‌ای مثبتی که در نقاشی‌های کودکان از سالمندان مشاهده می‌شود بطور کلی حالات روحی مانند خوشحال بودن (۷۶/۱٪) بیشتر به تصویر کشیده شده است که در مقایسه با خصوصیات

جدول ۳. تصورات قالبی در نقاشی‌های دانش آموزان به تفکیک جنس سالمندان نقاشی شده، جنس دانش آموزان و مقطع تحصیلی

خصوصیات دانش آموز/سالمند نقاشی شده	مثبت		خشی		منفی		کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
سالمند زن	۱۰۲	۸/۷۰	۲۹	۱/۲۰	۱۳	۰/۹	۱۴۴	۷/۵۰
سالمند مرد	۹۵	۹/۶۷	۳۰	۴/۲۱	۱۵	۷/۱۰	۱۴۰	۳/۴۹
کل	۱۹۷	۴/۶۹	۵۹	۸/۲۰	۲۸	۹/۹	۲۸۴	۰/۱۰۰
سطح معناداری	P-value= ۰/۸۳							
مقطع اول	۶۳	۷۵	۱۳	۵/۱۵	۸	۵/۹	۸۴	۶/۲۹
مقطع سوم	۷۰	۲/۷۲	۲۵	۸/۲۵	۲	۱/۲	۹۷	۲/۳۴
مقطع پنجم	۸	۵/۹	۲	۱/۲	۱۸	۵/۱۷	۲۸	۹/۹
کل	۱۹۷	۴/۶۹	۵۹	۸/۲۰	۲۸	۹/۹	۲۸۴	۰/۱۰۰
سطح معناداری	P-value= ۰/۰۰۴							
دانش آموز دختر	۱۱۸	۷/۷۸	۲۵	۷/۱۶	۷	۷/۴	۱۵۰	۸/۵۲
دانش آموز پسر	۷۹	۰/۵۹	۳۴	۴/۲۵	۲۱	۷/۱۵	۱۳۴	۲/۴۷
کل	۱۹۷	۴/۶۹	۵۹	۸/۲۰	۲۸	۹/۹	۲۸۴	۰/۱۰۰
سطح معناداری	P-value= ۰/۰۰۱							

مطابق جدول ۳، هرچند زنان سالمند نقاشی شده با خصوصیات مثبت بیشتری (۷۰/۸) نسبت به مردان سالمند (۶۷/۹) نقاشی شده اند، اما این تفاوت از لحاظ آماری معنادار نمی باشد. نکته قابل توجه این است که هرچه سن کودکان بالاتر می رود و بخصوص در پسران نگرش

نسبت به سالمندان منفی تر می شود ($P=۰/۰۰۴$). در نهایت بطور کلی دانش آموزان دختر دیدگاه مثبت تری نسبت به سالمندی دارند و این تفاوت از نظر آماری معنادار می باشد ($P=۰/۰۰۱$).

جدول ۴: نتایج رگرسیون لجستیک چندمتغیره، احتمال وجود تصورات قالبی منفی به تفکیک جنس سالمندان نقاشی شده

متغیر	سالمند مرد نقاشی شده		سالمند زن نقاشی شده	
	OR	CI ۹۵%	OR	CI ۹۵%
سن	۱/۰۷۵	۰/۷۷۹-۱/۴۸۴	۵۰۴/۱*	۱/۰۲۷-۲/۲۰۳
پسر	۵/۶۲۰*	۱/۳۳۶-۲۳/۶۳۵	۲/۰۷۶	۰/۴۸۲-۸/۹۳۴
دختر	۱	-	۱	-
تعداد مادر بزرگ	۱/۰۳۲	۰/۳۶۰-۶/۷۷۹	۲/۸۲۵	۰/۴۰۶-۱۹/۶۵۱
تعداد پدر بزرگ	۱/۲۶۷	۰/۴۱۲-۲/۵۸۶	۰/۸۸۷	۰/۳۵۲-۲/۲۳۳
تعداد ملاقات با پدر/مادر بزرگ	۱/۵۶۲	۰/۶۰۵-۲/۶۵۱	۱،۵۴۷	۰،۶۸۷-۳،۴۸۰
تعداد تماس تلفنی با پدر/مادر بزرگ	۰/۶۳۸	۰/۳۳۳-۱/۲۲۴	۰،۶۵۲	۰،۳۱۸-۱،۳۴۰
خوب	۰/۱۰۷	۰/۰۱۰-۱/۱۱۰	۰،۱۹۲	۰،۰۲۷-۱،۳۷۴
نه خوب نه بد	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱-۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱-۰/۰۰۱
بد	۱	-	۱	-
بلی	۱/۹۵۴	۰/۲۴۸-۱۵/۳۷۲	۳/۶۶۱	۰/۵۳۷-۲۴/۹۵۹
خیر	۱	-	۱	-
Psedo R2	۲۸/۷		۳۰/۲	

* $p \leq ۰.۰۵$

تفاوت بارزی بین زنان و مردان سالمند در تصورات قالبی منفی قائل نشده اند. ترسیم بیشتر کلیشه های مثبت دانش آموزان در مورد زنان نسبت به مردان سالمند نیز می تواند به دلیل ارتباط نزدیک تر کودکان با مادر بزرگ هایشان در بافتار جامعه ایران باشد. البته سایر کلیشه ها مانند تقسیم کار اجتماعی در فرهنگ ایرانی در ذهن کودکان نهادینه شده است و در به تصویر کشیدن سالمندان، گذران وقت مردان سالمند را بیشتر از زنان سالمند در فعالیت های بیرون از خانه و زنان سالمند را در رسیدگی به امور منزل نشان داده بودند. در مطالعه ی مارکز نیز همسو با مطالعه حاضر، نتایج نشان داد که کودکان درک منفی نسبت به روند پیری، اما دیدگاه های مثبت نسبت به افراد سالمند آشنا دارند. هم چنین مقایسه نگرش کودکان نسبت به سالمندان و جوانان نشان داد که نگرش کودکان نسبت به سالمندان در بعد توانمندی جسمانی منفی تر است، اما در بعد ارزیابی کلی مثبت تر است (۲۹). این یافته ها نشان می دهد که کودکان پیچیدگی روند سالمندی را درک می کنند و تنها تعامل با پدر/مادر بزرگ نمی تواند به مثبت شدن نگرش نسبت به سالمندی کمک کند و نیاز است کودکان با سایر سالمندان در جامعه تعامل داشته و سالمندان موفق در متون درسی معرفی گردند.

در تحلیل چندمتغیره، نتایج رگرسیون لجستیک نشان داد که پسران دانش آموز تصورات قالبی منفی تری نسبت به دختران (به خصوص در تصویرسازی سالمندان مرد) داشتند. همان گونه که مطالعه ویلار در سال ۲۰۱۲ نیز هم راستا با یافته های این مطالعه نشان داد که تصورات قالبی مثبت در میان دختران بیشتر بود (۲۷). همچنین مطالعه ی رابینسون و همکاران نیز در سال ۲۰۱۵ روی کودکان ۸-۱۲ سال انجام شد که در کل دیدگاه کودکان نسبت به سالمندان مثبت بود اما مقایسه بین نگرش دختران و پسران نشان داد که نگرش دختران به سالمندی مثبت تر است (۳۳). نگرش مثبت تر دختران نسبت به سالمندان می تواند به دلیل همراهی دختران در مراقبت های خانوادگی (غیررسمی) با مادر هایشان باشد، زیرا در جوامع شرقی بیشتر مادران درگیر در مسئولیت مراقبت از والدین سالمند هستند. با توجه به نگرش منفی تر پسران که ممکن است در آینده نیز در مشاغل کلیدی اجرایی جامعه قرار گرفته و رفتارهای تبعیض آمیز سنی داشته باشند، نیاز است از کودکی برنامه ها و مداخلاتی برای تغییر نگرش آنان به سمت سالمندی مثبت

همانگونه که در جدول ۴ مشاهده می شود با کنترل اثر همزمان متغیرهای فردی/جمعیت شناختی، در نقاشی های سالمندان مرد جنس و در بین نقاشی های سالمندان زن، سن رابطه معنادار آماری با احتمال منفی بودن تصورات قالبی نسبت به سالمندان دارد. پسران تصورات قالبی منفی تری نسبت به دختران در تصویرسازی مردان سالمند دارند (OR=۵/۶۲؛ CI=۱/۳۴-۲۳/۶۳) و با افزایش سن دانش آموزان نیز (OR=۱/۵۰؛ CI=۱/۰۳-۲/۲۰) تصورات قالبی منفی در تصویرسازی زنان سالمند افزایش می یابد.

بحث

تبعیض سنی از دوران کودکی شکل می گیرد و بررسی نگرش کودکان به سالمندی می تواند برای شناخت وضعیت و برنامه ریزی سالمندی موفق کمک کننده باشد. در همین راستا هدف مطالعه حاضر تعیین نگرش دانش آموزان مقطع ابتدایی نسبت به سالمندی بود. در این مطالعه دانش آموزان سالمندان را بیش تر با خصوصیات جسمانی مانند داشتن عصا، بیمار و کند حرکت بودن، بجای خصوصیت ظاهری واقع گرایانه مانند چین و چروک و سفید شدن مو به تصویر کشیده بودند، در حالی که در مطالعه نیومن بیشتر کودکان تصویر سالمندان را با خصوصیات ظاهری خشنی و واقع گرایانه ظاهری نقاشی کرده بودند (۱۸). این نکته قابل توجه است که همراه دانستن دوران سالمندی با بیماری و سلامت عملکردی پایین تاثیر منفی بر ادراک پیری دانش آموزان خواهد داشت. هم چنین بر اساس یافته های مطالعه حاضر، هرچند دیدگاه دانش آموزان نسبت به پدر بزرگ/مادر بزرگ های خود مثبت بود. اما نکته قابل تأمل این است که دیدگاه آنان نسبت به سالمندی و پیر شدن خود کاملاً متفاوت بوده و منفی می باشد. این دیدگاه منفی می تواند تبدیل به ترس از پیری در سال های جوانی و میانسالی شده و بر کیفیت زندگی افراد تاثیر بگذارد.

یافته های تحلیل دومتغیره نشان داد که هرچند زنان سالمند با تصورات قالبی مثبت تری نقاشی شده بودند، اما تفاوت آماری معناداری نداشت، درحالی که فالچیکو (۲۶)، در مطالعه اش دریافت که نقاشی های پسران از زنان جوان و تصاویر دختران از مردان سالمند دارای تصورات قالبی منفی بیش تری است. به نظر می رسد کودکان احساسات همراه با شرایط ناخوشایند سالمندی را درک می کنند و برخی خصوصیات ناشی از پیر شدن را منفی می بینند، اما هنوز

با آشنایی بیشتر با سالمندان سالم و موفق و تعاملات بیشتر بین نسلی در نظر گرفته شود.

همچنین، یافته‌های مطالعه نشان داد که دانش آموزان مقاطع بالاتر تصورات قالبی منفی بیشتری در ترسیم سالمندان داشتند. در مطالعه‌ای که توسط ایزاکس و بریستون در بین ۱۴۴ کودک انجام شده است، نتایج نشان داد که کودکان ۶ و ۸ ساله نسبت به کودکان ۴ ساله نگرش منفی تری دارند اما کودکان ۸ ساله نسبت به کودکان بزرگ‌تر تصورات قالبی منفی بیش تری داشتند. این پیش‌دوری‌های کودکان در خصوص مردان سالمند نیز بیشتر از زنان سالمند بود (۳۰). مطالعه دیگری که توسط توماس باهدف بررسی نگرش نسبت به افراد جوان، میان‌سال و افراد مسن با تکنیک داستان‌نویسی در ۱۰۰۰ کودک (مقطع ۶، ۸، ۱۰، ۱۲) انجام گرفت نشان داد که دانش‌آموزان نگرش عمومی و منفی ظاهری نسبت به سالمندی ندارند ولی مقاطع پایین‌تر و در میان دختران نگرش مثبت‌تری نسبت به سالمندان وجود داشت (۳۱). و در مطالعه دیگری هم راستا با مطالعه حاضر کودکان ۸ تا ۱۱ ساله نسبت به کودکان کم سن و سال تر نگرش منفی بیشتری داشتند (۳۲). یافته‌ها در خصوص افزایش سن و تصورات قالبی منفی در مطالعات مختلف متفاوت است که می‌تواند به دلیل فرهنگ و یا ابزارسنجش متفاوت باشد. در هر صورت افزایش تصورات قالبی با افزایش سن در مطالعه حاضر نگران کننده و نیازمند مداخله در این زمینه است. توجه به این نکته مهم است که همانطور که کودکان پس از دوران کودکی به سنین نوجوانی می‌روند، نگرش آن‌ها دائمی تر و تغییر نگرش سخت تر می‌شود (۳۳). همچنین مطالعات به دوران حساس «کودکی میانه» اشاره کرده اند که می‌تواند در ایجاد مداخلات مناسب برای ارتقا نگرش مثبت‌تر نسبت به افراد مسن مهم باشد (۳۴). و از طرف دیگر نیز نقش محیط اجتماعی به خصوص مدارس برای اصلاح نگرش نسبت به سالمندان (با به چالش کشیدن نگرش منفی) بسیار مهم است (۱۵، ۱۶). به همین دلیل نیاز است که مداخله برای نگرش مثبت به سالمندان در دوران کودکی مانند حضور مثبت و فعال سالمندان در کتاب‌های درسی، داستانی و فیلم‌ها و انیمیشن‌ها و برنامه‌های بین نسلی با حضور سالمندان در مدارس انجام شود (۳۵، ۳۶). زیرا پرورش و حمایت از نگرش‌های مثبت تر در دوران کودکی می‌تواند برای حفظ، یا تحریک نگرش‌های مثبت در دوره بلوغ و

بزرگسالی، بسیار مهم باشد.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد اگرچه نگرش کلی کودکان نسبت به افراد سالمند آشنا (پدر/مادر بزرگ) مثبت است اما نسبت به فرایند سالمندی (پیر شدن)، نگرش منفی است. کودکان قادر هستند تفاوت میان نگرش‌های مثبت و منفی را تشخیص دهند و در پس این تمایز، واکنش‌های عاطفی نسبت به فرایند پیر شدن و افراد سالخورده شکل می‌گیرد. پس نیازمند تعامل بیشتر کودکان با سالمندان موفق جامعه هستیم. با توجه به نظریه اریکسون و لوی نیاز است که به متصل بودن مراحل رشد به یکدیگر و تاثیر نگرش کودکی بر نگرش دوران سالمندی توجه کرد و مداخلات زود هنگام برای کاهش تبعیض سنی در جامعه سالخورده ۳۰ سال آینده ایران انجام شود. همچنین با توجه به تاکید اریکسون بر ماهیت روانی-اجتماعی هر دوره از رشد انسان، عوامل اجتماعی نظیر خانواده و مدرسه بر شکل‌گیری نگرش کودکان اثر مهمی دارد و تأثیر تجربه اجتماعی را در شکل‌گیری شخصیت نمی‌توان نادیده گرفت. همچنین باتوجه به نتایج این مطالعه که دانش‌آموزان مقطع بالاتر و دانش‌آموزان پسر نگرش منفی‌تری نسبت به سالمندی داشتند، ضروری است که در سیاست‌گذاری‌های محتوای آموزشی مدارس به این موضوع توجه شده و برنامه‌های مداخله‌ای بین نسلی صورت گیرد.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به محدود بودن زمان نمونه‌گیری در هنگام مراجعه به کلاس‌های درس، عدم امکان بررسی و زیر نظر گرفتن تک‌تک دانش‌آموزان برای تحلیل رفتارهای ظاهری آنان و یا چندین جلسه مصاحبه با آنان در خصوص نقاشی‌ها اشاره کرد. در پایان، پیشنهاد می‌شود مطالعات نگرش سنجی کودکان در سایر شهرهای ایران انجام شود تا با درک بهتر از تفاوت نگرش دانش‌آموزان قومیت و فرهنگ‌های مختلف نسبت به سالمندی، برنامه‌ریزی بهتری در مدارس انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود، تصورات قالبی منفی/مثبت سالمندی در منابع دیگر مانند انیمیشن و کتاب‌های داستان نیز بررسی شود تا مشخص شود تصورات قالبی از سمت اجتماع در مقابل چشم کودکان به چه صورت تصویرپردازی شده است و چه تأثیری بر شکل‌گیری شناخت کودکان از سالمندان دارد. نیاز است این مطالعه در دانش‌آموزان مقطع

متخصصین سالمندی، اداره آموزش و پرورش و همه‌کسانی که در این پژوهش به‌نوعی همکاری داشتند کمال تشکر را داشته باشند.

راهنمایی و دبیرستان نیز انجام شود تا بررسی شود که آیا با افزایش سن روند منفی‌تر شدن نگرش ادامه دارد و یا ثابت می‌شود.

سپاسگزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از اساتید گرانقدر و

References

1. Shaabani J, Rahgoi A, Nourozi K, Rahgozar M, Shaabani M. The Relationship Between Self-Efficacy and Quality of Life Among Elderly People. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2017;11(4):518-27. <https://doi.org/10.21859/sija-1104518>
2. Sadegh Moghadam L, Foroughan M, Mohammadi F, Ahmadi F, Farhadi A, Nazari S, et al. Aging Perception in Older Adults. *Salmand: Iranian Journal of Ageing*. 2016;10(4):202-9.
3. Nations U. United Nations. World Population Prospects 2019: Highlights. Statistical Papers-United Nations (Ser A), Population and Vital Statistics Report. 2019.
4. Kousheshi M, Khosravi A, Alizadeh M, Torkashvand M, Aghaei N. Population Ageing in IR Iran, Socio-economic, demographic and health Characteristics of The Elderly: Issues and Challenges. United Nations Population Fund Report, Tehran, Iran. 2014.
5. Afshar PF, Asgari P, Shiri M, Bahramnezhad F. A review of the Iran's elderly status according to the census records. *Galen Medical Journal*. 2016;5(1):1-6. <https://doi.org/10.31661/gmj.v5i1.397>
6. Sijuwade PO. Attitudes towards old age: a study of the self-image of aged. *Studies on Home and Community Science*. 2009;3(1):1-5. <https://doi.org/10.1080/09737189.2009.11885268>
7. Cuddy AJ, Fiske ST. Doddering but dear: Process, content, and function in stereotyping of older persons. *Ageism: Stereotyping and prejudice against older persons*. 2002;3(1):26. <https://doi.org/10.7551/mitpress/1157.003.0004>
8. Eftekhari Z, Nosrati Nejad F, Sahhaf R, Zanjari N. A Content Analysis of the Concepts and Images of the Physical Aging Primary School Textbooks in Iran. *Iranian Journal of Ageing*. 2018;13(2):154-67. <https://doi.org/10.32598/sija.13.2.154>
9. Seefeldt C, Jantz RK, Galper A, Serock K. Using pictures to explore children's attitudes toward the elderly. *The Gerontologist*. 1977;17(6):506-12. <https://doi.org/10.1093/geront/17.6.506>
10. Courtney M, Tong S, Walsh A. OLDER PATIENTS IN THE ACUTE CARE SETTING: RURAL AND METROPOLITAN NURSES' KNOWLEDGE, ATTITUDES AND PRACTICES. *Australian Journal of Rural Health*. 2000;8(2):94-102. <https://doi.org/10.1046/j.1440-1584.2000.00256.x>
11. Bennett R, Eckman J. Attitudes toward aging: A critical examination of recent literature and implications for future research. 1973. <https://doi.org/10.1037/10044-018>
12. McTavish DG. Perceptions of old people: a review of research methodologies and findings. *The gerontologist*. 1971. https://doi.org/10.1093/geront/11.4_Part_2.90
13. Hickey T, Hickey LA, Kalish RA. Children's perceptions of the elderly. *The Journal of genetic psychology*. 1968;112(2):227-35. <https://doi.org/10.1080/00221325.1968.10533797>
14. Jantz RK. Children's Attitudes Toward the Elderly. Final Report. 1976.
15. Gilbert CN, Ricketts* KG. Children's attitudes toward older adults and aging: A synthesis of research. *Educational gerontology*. 2008;34(7):570-86. <https://doi.org/10.1080/03601270801900420>
16. Nelson TD. Ageism: The strange case of prejudice against the older you. *Disability and aging discrimination*: Springer; 2011. p. 37-47. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6293-5_2
17. Lichtenstein MJ, Pruski LA, Marshall CE, Blalock CL, Lee S, Plaetke R. Sentence completion to assess children's views about aging. *The Gerontologist*. 2003;43(6):839-48. <https://doi.org/10.1093/geront/43.6.839>
18. Newman S, Faux R, Larimer B. Children's views on aging: Their attitudes and values. *The Gerontologist*. 1997;37(3):412-7.

19. Mitchell J, Wilson K, Revicki D, Parker L. Children's perceptions of aging: A multidimensional approach to differences by age, sex, and race. *The Gerontologist*. 1985;25(2):182-7. <https://doi.org/10.1093/geront/37.3.412>
20. Montepare JM, Zebrowitz LA. A social-developmental view of ageism. 2002. <https://doi.org/10.7551/mitpress/1157.003.0007>
21. Shokr Kon H. Aronson Social Psychology. Tehran: Roshd Publications; 2018.
22. Vázquez Á, Manassero MA. Dibuja un científico: imagen de los científicos en estudiantes de secundaria. *Infancia y Aprendizaje*. 1998;21(81):3-26. <https://doi.org/10.1174/021037098320825226>
23. Robinson T, Zurcher J, Callahan C. Youthful ideals of older adults: An analysis of children's drawings. *Educational Gerontology*. 2015;41(6):440-50. <https://doi.org/10.1080/03601277.2014.983372>
24. Dadsetan P. Assessing children's personality based on drawing tests. Tehran: Roshd Publication; 1395.
25. Cherney ID, Seiwert CS, Dickey TM, Flichtbeil JD. Children's drawings: A mirror to their minds. *Educational psychology*. 2006;26(1):127-42. <https://doi.org/10.1080/01443410500344167>
26. Falchikov N. Youthful ideas about old age: An analysis of children's drawings. *The International Journal of Aging and Human Development*. 1990;31(2):79-99. <https://doi.org/10.2190/Q28U-2QAW-24AM-6XA3>
27. Villar F, Fabà J. Draw a young and an older person: Schoolchildren's images of older people. *Educational Gerontology*. 2012;38(12):827-40. <https://doi.org/10.1080/03601277.2011.645445>
28. Schmidt DF, Boland SM. Structure of perceptions of older adults: Evidence for multiple stereotypes. *Psychology and aging*. 1986;1(3):255. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.1.3.255>
29. Marks R, Newman S, Onawola R. Latency-aged children's views of aging. 1985. <https://doi.org/10.1080/0380127850110202>
30. Isaacs LW, Bearison DJ. The development of children's prejudice against the aged. *The International Journal of Aging and Human Development*. 1986;23(3):175-94. <https://doi.org/10.2190/8GVR-XJQY-LFTH-E0A1>
31. Thomas EC, Yamamoto K. Attitudes toward age: An exploration in school-age children. *The International Journal of Aging and Human Development*. 1975;6(2):117-29. <https://doi.org/10.2190/LRLU-AV99-TH41-YCBM>
32. Davidson D, Cameron P, Jergovic D. The effects of children's stereotypes on their memory for elderly individuals. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-). 1995;70-90.
33. Harwood J. Understanding communication and aging: Developing knowledge and awareness: Sage; 2007. <https://doi.org/10.4135/9781452225920>
34. Scott T, Minichiello V, Browning C. Secondary school students' knowledge of and attitudes towards older people: does an education intervention programme make a difference? *Ageing & Society*. 1998;18(2):167-83. <https://doi.org/10.1017/S0144686X98006874>
35. Kubrak T. Impact of Films: Changes in Young People's Attitudes after Watching a Movie. 2020;10(5):86. <https://doi.org/10.3390/bs10050086>
36. Tsiloni E, Dragioti E, Gouva M, Vassilopoulos SP, Mentis MJG, education g. Psychosocial effects of intergenerational learning on primary school children and older Adults: A systematic review. 2024;45(2):289-322. <https://doi.org/10.1080/02701960.2023.2189248>